מעשה רוקח על המשנה — הוריות

מסכת זו היא מסכתא אחרונה בסדר נזיקין ויש בה ג' פרקים. והתחלת אותיות הה"כ. וסופי אותיות המה רצ"ט. כל זה צריך טעם ודעת.

גם למה שסידר בסוף המסכתא "כהן קודם ללוי וכו'" – לכאורה אין לדברים אלו שום שייכות במסכת זו. גם למה שסיים "אבל ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ" – מה שייכות כאן?

וכדי לבאר כבר כתבתי במסכת סנהדרין שסנהדרין גדולה היו בסוד ת"ת, מידת אמת. ולכן כשתחשוב סנהדרין גדולה עם האותיות והתיבות עולה מנין אמת. וגם שבעים ואחד עולה מכוון מנין אמת. ולכן מהם יצאה תורה לכל ישראל שהם אמת ודבריהם אמת. ומידת ת"ת היה אצלם להורותם האמת. וכאן ששגו בהוראה שנסתלק מהם מידת אמת ונעשה מעשה על פיהם – בודאי חטאת הקהל הוא שגרמו זה בעונם. ולכן מתחיל אותה פרשה "ואם כל עדת ישראל ישגו", וגם מסיימת "חטאת הקהל הוא". ולכן הלכה כר"י במשנה ה' (משנה הוריות א:ה) שי"ב שבטים היו מביאין י"ב פרים, ולכן יש במסכת זו ג' פרקים כנגד אותיות אמת.

וידוע שבמידת אמת נכלל חסד דין ורחמים עם הכולל, בגימטריא אמת. ובהסתלק מידת אמת נסתלק החסד והרחמים ונתגבר הדין בחמשה גבורות. וכבר ידעת דחמשה גבורות נמשכין מאותיות מנצפ"ך העולים פ"ר, לכן קרבן שלהם פר. כל זה רימז רבינו הקדוש בפרק ראשון שיש בו ה' משניות, וכולם מתחילין "הורו", ותיבת הורו עולה גבורה עם הכולל. להורות שגרמו להגביר חמשה גבורות עם הכוללים.

וכבר ידעת דה' פעמים גבורה עולה תתר"פ. וכבר כתבתי שסנהדרין גדולה המה בסוד תפארת, מידת אמת. ובהסתלק אות א' – שהוא מורה על אמת – נשאר תתר"פ, היינו חמשה גבורות. ולכך מביאים קרבנם פר. ובהיות שממידת ת"ת נמשכין י"ב גבולי אלכסון לי"ב שבטים בי"ב צרופי הוי"ה – לכך מביאים י"ב שבטים י"ב פרים.

וגם סוף הפרק הוא אות ט' שהוא מספר קטן של אמת, מרמז גם כן שנסתלק האמת ונשאר רק המספר קטן ממנו. נמצא מבואר הפרק ראשון באר היטב.

אח"כ סידר פרק ב' ויש בו ז' משניות. והתחלת אותיות שלהן עולה ל"ד. וסוף הפרק אות ר'. ותחלת הפרק אות ה'. דפרק ב' בהוראת כהן משיח, לכך יש בו ז' משניות כנגד ז' אותיות כהן גדול. ואיתא בספר מאורי אור "כהן גדול נקרא אבא עלאה והוא בחכמה כידוע". וכן איתא שם בהדיא ביאיר נתיב בשם האר"י ז"ל כהן גדול בחכמה. וכשתחשוב תיבות אלו כהן גדול בחכמה עם האותיות תמצא מכוון מנין ה"ר, והמה אותיות התחלת הפרק וסופו.

ולכך כהן גדול נמשח בשמן המשחה, שסוד השמן נמשך מחכמה, ולכן קורא אותו בכל זה הפרק ובפרק שאחר זה בשם "כהן משיח" לפי שדינים אלו אינם נוהגין במרובה בגדים אלא במשיח כמבואר בהדיא בפרק שאחר זה.

ועוד מדבר בפרק זה בדיני נשיא שהוא מלך, ובדין יחיד. וכשתחשוב כהן גדול מלך יחיד תמצא עולה ר"מ; עם הכולל – רמ"א. כמנין ראשי אותיות מן ז' משניות – עולה ל"ד; ועם ז' כוללים – הרי מ"א; ועם אות ר'

שבסוף הפרק – הרי רמ"א במכוון. ואף על פי שמדבר בפרק זה גם בדיני בית דין – מכל מקום עיקר דיני בית דין כבר נישנית בפרק ראשון.

ולדקדק למה קרא למלך "נשיא" בפרשה זו ובמסכתא זו, וגם מלת "אשר" שהתורה מתחלת בפרשה זו "אשר נשיא יחטא", וכבר ידוע מה שדרשו חז"ל בגמרא בזה. ולכאורה היה נראה לומר דמעלות המלך על ההדיוט אינו משום גדולתו רק מעלתו משום דנמשח בשמן המשחה, ולכן קראו התורה כאן נשיא עם הכולל עולה כמנין משיח עם האותיות. אך ידוע שכהנים גדולים, כל אחד טעון משיחה, אפילו כהן גדול בן כהן גדול, אך במלך רק מלך ראשון דוד היה טעון משיחה ושלמה מפני מחלוקת של אדוניה כמבואר בגמרא, ולכך לכהן גדול קראו התורה "משיח" בהדיא אבל למלך קורא אותו ברמז "נשיא". ולכך מתחיל הפרשה במלת אשר שהוא אותיות ראש, כלומר ראשון שלהם נמשח בשמן המשחה ולכך נמשך ממנו הקדושה לכל זרעו אחריו עד עולם לקוראם בשם נשיא שעולה עם הכולל כמנין משיח עם האותיות. כך היה נראה לכאורה.

אבל לפי האמת דברים אלו אינו. דאם כן מלכי ישראל שלא נמשחו כלל בשמן המשחה לא יהיו בדין זה, ובאמת מבואר בגמרא בהדיא שגם מלכי ישראל מביאין שעיר כמו מלכי בית דוד. לכן מוכרחין לומר בתיבת "אשר" כדרשות חז"ל.

אחר כך סידר פרק שלישי ויש בו ח' משניות על שם ח' מעלות שמנה בפרק זה – כהן גדול, כהן סתם, לוי, ישראל, ממזר, נתין, גר, עבד משוחרר. והתחלת אותיות עולה כמנין כהן גדול עם הכולל, כלומר שהוא לבדו שקול כנגד כולן. ולכך היה משמש בשמנה בגדים כנגד ח' מעלות אלו. ובפרט בעבודת יה"כ המוזכר בפרק זה שאז היה נכנס לפני ולפנים שהוא מעלה ח' מן הר הבית כאשר כתבתי במסכת יומא:

שאז היה לו מעלה יתירה יותר ממלאכי השרת, כמבואר בדברי חז"ל בפסוק "וכל אדם לא יהיה באהל מועד וגו'". וכל זה כשהיה צדיק גמור, ולכך פרק זה מתחיל "כהן משיח" וסיים באות צ', דדוקא כשהיה צדיק אז יש לו כל המעלות. ודוקא כשהוא תלמיד חכם אבל כשאינו תלמיד חכם ודאי כתר תורה קודם לכל. לכך "אפילו ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ".

ובזה מסיים סדר נזיקין. דכשהיה כהן גדול תלמיד חכם וצדיק היה מבקש רחמים על דורו בעבודת יום הכפורים והיה מבטל מהם כל נזיקין שבעולם, שכולם נמשכו מן ארבעה אבות נזיקין. ולזה תמצא כשתחשוב ג' תיבות ארבעה אבות נזיקין עולה תתקי"ד, עם הכולל, כמנין היה מבקש רחמים עליהם במכוון. ועם ג' כוללים עולים תתקי"ז כמנין בעבודת יום הכפורים עם האותיות במכוון. דוק ותשכח. וכמבואר במסכת מכות שאמותיהן של כהנים גדולים היו מספקות מזון לרוצחים שלא יתפללו על בניהם שימותו מפני שהיה להם לבקש רחמים על דורם.

וכל זה כשהיה בית המקדש קיים, וכהן גדול היה תלמיד חכם וצדיק, היה מגין על ארבעה אבות נזיקין בתפלתו ביום הכפורים. אבל כשהיה כהן גדול עם הארץ או עכשיו שאין לנו בית המקדש ולא כהן גדול - מי מגין על ארבעה אבות נזיקין? תלמידי חכמים מגנים עליהם. ולזה תמצא מכוון שד' תיבות אלו עם הד' כוללים עולים כמנין מכוון ארבעה אבות נזיקין. הרי מבואר הסיום בטוב טעם שהוא מעין ההתחלה.

וה' יזכינו במהרה בימינו שיתבטלו כל הנזיקין מן העולם על ידי בנין בית המקדש בבי"א. ואתן שבח והודיה לעתיק עתיקין שזיכני לסיים סדר נזיקין והוא יעזריני להתחיל ולסיים גם סדר קדשים.